

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{3}$ strani 80 K, na $\frac{1}{4}$ strani 40 K in na $\frac{1}{12}$ strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 12. V Ljubljani, 30. junija 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Naznanilo kmetovalcem. — Pašnik c. kr. kmetijske družbe kranjske na Ivju. — Oddaja sena in slame v l. 1918/19. iz letošnje letine. — Drugo škropljenje trt proti peronospori. — Klejno krmilo. — Kako ohranimo mleko sladko? — Ohranjalna lastnost praprota. — Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase. — Vojne zadeve in naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — **Inserati.** — Družbene vesti.

!! Kmetovalci, čitajte !!

Naročitev umetnih gnojil za jesen 1918.

Po naredbi c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 26. aprila 1918. l., šte. 153., je razdelitev dušičnatih in fosfatnih umetnih gnojil na Kranjskem poverjena edinole **c. kr. kmetijski družbi kranjski.**

Med taka umetna gnojila spadajo: žveplenokisli amoniak, apneni dušik, Tomasova (Talbotova) žlindra, superfosfat, idealni fosfat, kostna moka in jamski gnoj.

Za letošnje jesensko gnojenje bo množina teh, ki odpadejo na našo deželo, zelo pičila in bo n. pr. pri Tomasovi žlindri znašala najmanj 32, največ 60 vagonov. Iz tega sledi, da pride na vsak sodni okraj komaj 1 do 2 vagona tega gnojila.

Opozarjati je, da se te množine razdele med vse kmetovalce na Kranjskem in ne samo med ude kmetijske družbe, vsled česar odpadejo na posameznike zelo majhne količine. Na to naj se ozirajo vsi kmetovalci ob naročitvah. Vsled te izpremembe razdeljevanja umetnih gnojil je bila kmetijska družba prisiljena, razveljaviti vsa dosedanja naročila podružnic na Tomasovo žlindro, ki so znašala že čez 200 vagonov samo za jesensko gnojenje. Ta objava se pa ne tiče kalijevih gnojil.

Odslej odpade tudi vsako posebno upoštevanje izvenkranjskih udov kmetijske družbe s temi gnojili. Naročila in razdelitev umetnih gnojil se bo izvršila **potom podružnic kmetijske družbe, ki se morajo ozirati tudi na neude.** Kjer takih podružnic ni, tam naj bo kot naročevalnica kaka **posojilnica, zadruga, gospodarsko društvo ali županstvo.** Izjemoma tudi zasebniki, ki se brigajo za javni blagor. V vsaki občini ali podobčini se bo pa upoštevala samo ena naročevalnica, kateri se mora prijaviti vsak, kdor želi umetnih gnojil.

Naročil posameznih kmetovalcev kmetijska družba ne bo sprejemala.

Vse one korporacije, ki hočejo prevzemati naročila na umetna gnojila, naj se čimprej prigrasijo kmetijski družbi.

Kdor želi dobiti umetna gnojila za jesensko gnojenje, mora naznaniti potrebno množino, in sicer samo pri eni naročevalnici najkeseje do 31. julija t. l.

Naročnik naj navede natančno svoj naslov, vrsto in množino umetnega gnojila, velikost njive in pridelek, za katerega potrebuje gnojilo.

Po ugotovitvi naročil morajo naročevalnice najkasneje do 10. avgusta t. l. doposlati kmetijski družbi seznamek in en prepis istega, da se ugotovi množina umetnih gnojil, ki odpade na posamezne naročevalce. Na pozneje došla naročila se družba ne bo mogla ozirati. **Kdor naroči to blago pri dveh naročevalnicah, temu se črta oboje naročil.**

Cene umetnim gnojilom sedaj ni možno še navesti, ker jih zveza tvornic za umetna gnojila ni še določila.

Kmetijska družba se bo potrudila, da pridejo naročene množine umetnih gnojil čimprej kmetovalcem v roke, ne more pa za ničesar jamčiti, kajti današnje izredne razmere po železnih in tvornicah so krive marsi kateremu zakasnenju.

Pašnik c. kr. kmetijske družbe kranjske na Ivju.

Kmetijska družba je letošnjo pomlad kupila od Živinorejske zadruge v Št. Janžu pašnik na Ivju, in sicer z namenom, ga v svoji režiji naprej voditi, ga vsestransko sčasom popolniti in tako ustvariti važen predmet za povzdigo živinoreje. V sedanjih razmerah seveda ni mogoče veliko popravljati in izboljševati, ker ne dostaja delovnih sil, vprežne živine, štabbnega materiala, umetnih gnojil itd.

Posestvo „Ivje“ se imenuje zaselje, ki spada k vasi Močilno v radeškem sodnem okraju na Dolenjskem ter obstoji iz velikega bivšega kmečkega grunta, h kateremu se je dokupilo več sosednjih parcel.

Pašniški prostori na Ivju leže 500 do 600 m visoko nad morjem južnozahodno od Radeč pri Zidanem mostu na pobočju gorovja med Črno in Brunsko goro na desnem bregu Save. Podnebje na tem pašniku je za živinorejske razmere na Dolenjskem zelo ugodno. Prejšnji posestnik je tamkaj imel celo vinograde. Sneg kmalu skopni, jesen je pa dolga, zato more trajati pašna doba od konci meseca aprila do konci meseca oktobra.

Njive, travniki in pašniki, ki jih je imel prejšnji lastnik tega posestva, so se vsi izpremenili svoječasno od Živinorejske zadruge v Št. Janžu pod vodstvom g. inž. Rataja v pašnike, ki so se obilo posejali s primernimi mešanicami deteljnih in travnih semen ter močno zagnojili z umetnimi gnojili. Vsa pašna ploskev je razdeljena v več pašniških ograd, ki so zagrajene z bodečo žico. Rast trave je tako bujna kakor na kakem dobrem travniku, zato živina, ki se pase, more toliko jesti, kolikor se ji poljubi, oziroma kolikor potrebuje. Dobre pitne vode ima živina na pašniku povsod dovolj. Živina se na vsaki ogradi toliko časa pase, dokler je dovolj krme, ne da bi v živo zajedala travo, se potem preloži na drugo ogrado in ko so po vrsti vse ograde popasene, pa so najprej popasene ograde zopet bujno zarašene, tako da je kar naprej paše v izobilju.

Živina je na paši lahko noč in dan zunaj, vendar ima prost vhod v hleve, če je slabo, t. j. deževno in mrzlo vreme in ne mara biti na prostem. Živina namreč sama dobro vé, kdaj je bolje zanj v hlevih. En del pašniške ploskve je prihranjen za košnjo sena, ki se potrebuje za pokladanje sena, kadar se živina zaradi slabega vremena ne more ali noče pasti in zlasti za prve dni, ko pride živina na pašo, da ne pride zjutraj v hladnem vremenu lačna na rosnato ali mokro pašo, kar lahko povzroči nevajeni živini drisko.

Naša živina se skoraj izključno redi v hlevih, večina je ne pride od rojstva do onega dne, ko se pelje v mesnico, niti na prosto, oziroma se le semtertja pase kratek čas po obronkih njiv ali pa na kakem pašniku, kjer se pač nekoliko sprehodi in zauživa čisti zrak, ne da bi se vse to kaj prida izdalo. Če nimamo pri naši živinoreji takih uspehov, kakor

bi jih z ozirom na dobre vpeljane plemenske bika morali imeti, je največ vzrok skoraj izključna reja in prehrana z neprimerno klajo v hlevih. Ako naj ta nedostatek pri naši živinoreji odpravimo, moramo odločno vsaj ono mlado živino, ki kaže, da se da kaj več iz nje narediti, vzrejati najmanj eno pašno dobo na pašnikih. Če je pa prilika, naj pa plemenska živina pride vsako leto za vso pašno dobo na pašnik. Junice, in tudi biki, tako vzrejeni na pašniku, kjer ostajajo v lepem in gorkem vremenu zunaj noč in dan na čistem zraku, se izredno dobro razvijajo, ostanejo zdravi, njih okostje se utrdi, ženske živali se rade ubreje, lahko skotevajo, postanejo kot krave dobre molznice in biki pa postanejo lepi in dobri plemenjaki, ki zaplojajo lepa teleta.

Nekako do srede prejšnjega stoletja se je živina povsod veliko več pasla, zato je tudi bila bolj zdrava in je donášala večje koristi. Vsled nastalih gospodarskih razmer, zlasti vsled preobile razdelitve skupnih pašnikov, je pa jela paša povsod pojemati in zdravje ter upornost živine napram raznim boleznim je vidno nazadovala. V Nemčiji, kjer je kmetijstvo na veliko višji stopinji nego pri nas, so to že davno spoznali in zato tamkaj z vsemi silami delajo na to, da se mlada plemenska živina vedno bolj vzgaja na umetnih pašnikih, ki jih povsod ustanovljajo.

Nemške podnebne razmere so pa odločno drugačne kakor naše ter je popolnoma napačno tamkajšnja načela paše do pičice tudi pri nas izvajati. V vseh pokrajinah v Nemčiji, kjer imajo umetne pašnike za vzrejo mlade plemenske živine, je podnebje popolnoma drugačno kakor pri nas, kajti ti kraji leže onkraj Alp, imajo med pašno dobo zelo enakomerno vreme, imajo izredno malo dežja in večinoma skoraj nič rose. V takih razmerah se mlada živina laže privadi na bivanje na paši noč in dan in za pašo nevajeni živini jutranja paša ne škoduje tako kakor v naših podnebnih razmerah živini, ki prihaja iz hlevov naravnost na izključno pašno rejo. V Nemčiji se v večini krajev dá izvesti načelo, da živina na ondotnih pašnikih hlevov sploh ne potrebuje, nekako tako, kakor naša planinska živina, ki se jo že meseca februarja ali marca prične pripravljati (trenirati) za pašo na planinah.

V naših kranjskih razmerah, izvzemši v planinskih krajih, so pa razmere popolnoma drugačne. V hlevih omehkužena živina ne sme takoj priti na pašo ter ostati noč in dan, ampak se jo mora šele privaditi, zato jo je v pričetku vsaj zjutraj do sitga nakrmiti s suho klajo in ob deževnem in hladnem vremenu ji je dati priliko iskati zavetišča v hlevih. Pri nas imamo deževno vreme, ki traja po več dni, imamo dolgotrajne hude nalive, katerih naša živina brez škode ne prenaša, zato mora imeti zavetišča v hlevih, če naj opasno ne zbolí. Strogo posnemanje nemškega načina pašniškega gospodarstva je pri nas marsikje umno pašništvo že spravilo ob dobro ime,

Način pašniškega gospodarstva na Ivju bo c. kr. kmetijska družba tako uredila, kakor je prikladno našim razmeram, da ne bo upravičenih pritožb. Naši živinorejci nimajo prilike v hlevih omehkuženo živino za pašo utrditi, zato se bo na Ivje došla živina zjutraj do siteda nakrmila s suho klajo in ko bo enkrat paše vajena, bo smela noč in dan zunaj ostajati, če je ne bo slabo vreme samo prisililo iskati zavetja v hlevu. Ob času lepega vremena ima živina na Ivju priliko se pred pekočim solncem zavarovati v senci poslopij in tamkaj raztočega obilega drevja. Paša na Ivju je tako obila, da se živina na njej naravnost lahko opita. $\frac{1}{2}$ do $1\frac{1}{2}$ leto stara živina pridobi glasom sedanjih izkušenj na dan po $\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ kg žive teže in se najdejo celo posamezna živinčeta, katerim pašna vzreja tako prija, da pridobe na dan do $1\frac{1}{2}$ kg na teži. Na pašniku je živinska tehtnica, s katero se živina redno tehta, da se morejo uspehi natančno določiti. So seveda živinčeta, ki iz enega ali drugega vzroka na pašniku dobro ne uspevajo, bodisi, ker so že prestara, ker so bolna, ker so vsled napačne vzreje v hlevih pokvarjena in ker se nekatera sploh ne marajo pasti. Lastnikom takih živali se to sporoči in se jim da na prosto voljo živino s pašnika vzeti, oziroma se jim zapove po bolno živino priti. Res imajo lastniki živine na takem javnem pašniku, kakor je družbeni na Ivju, nekaj izgube pri gnoju, a onim, ki to povdarjajo, bodi povedano, da imajo zato silno poceni krmo, da nimajo nikakega dela z živino in da se taka pašna živina potem čez zimo v hlevu izredno dobro razvija. Zdravje in plemensko sposobnost, ki jo živina na pašniku pridobi, se ne da kmalu preplačati.

Sedaj je na Ivju nekaj čez 50 glav pašne živine in je še prostora, oziroma krme za kakih 50 glav. Družba sprejme torej na svoj pašnik na Ivju do konci pašne dobe meseca oktobra t. l. še kakih 50 glav zdrave govejve živine, ki jo je kar preprosto prignati na pašnik in tamkaj izročiti upravniku Mihi Čerčku, ki da vsa nadaljna pojasnila. Začasno, t. j. za letos, je družba pašniško pristojbino tako uredila, da je plačati od vsakega kilograma žive teže, ki jo živinče na paši pridobi, 1 K, vsaj pa 50 vinarjev na dan, če kdo živino pred časom s pašnika vzame ali če je živina take kakovosti, da se na pašniku tako ne redi, kakor zdrava mlada živina. Pašniška pristojbina mora tedaj znašati na dan najmanj 50 vinarjev.

Kmetijska družba od svojega pašnika na Ivju ne more in ne mara imeti nikakega dobička, ampak njena namera z nakupom tega pašnika je, kakovost živinoreje pospeševati. V sedanjih vojnih razmerah kmetijska družba dobro vé, da to pospeševanje ni tako zelo pomembno, vendar pa družba s svojim pašnikom marsikomu pripomore z delom in s krmo varčevati, kajti letos bo naša dežela morala še enkrat toliko sena in slame oddati, kakor lansko leto in če kmetovalci ne bodo s krmo varčevali, pridejo letos še v večje zadrege kakor lani.

Na pašnik Ivje se pride iz Radeč čez Njivice in Močilno, ali čez Brunek in Rudno vas, ali iz Št. Janža čez Leskovec.

Oddaja sena in slame v l. 1918/19. iz letošnje letine.

Glasom naredbe urada za ljudsko prehrano z dne 3. junija 1918, drž. zak. štev. 192., ki je objav-

ljena v zadnji številki „Kmetovalca“, sta letos seno in slama zasežena. Od letos pridelanega sena in slame zahteva „Urad za ljudsko prehrano“ za vojaške in nepokrite civilne potrebe od vsake kronovine za l. 1918/19. svoj delež, in sicer s Kranjskega 340.000 q sena in 50.000 q slame. Potemtakem skoraj še enkrat toliko kakor lani, dasi je naša dežela lani razmeroma največ dala in so zato prišli živinorejci s krmo v velike zadrege. Naši deželi oddati 50.000 q slame, je naravnost nekaj nemogočega. Pa tudi zahtevano množino sena naša dežela ne zmore, če imamo tudi manj živine, kajti košnja sena bo letos le v nekaterih krajih za spoznanje boljša kakor lani, v nekaterih krajih pa nič.

V soboto 1. junija je bilo na Dunaju pri „Uradu za ljudsko prehrano“ zborovanje vseh glavnih kmetijskih korporacij, kjer je zastopnik naše družbe odločno zahteval znižanje kranjskega kontingenta, ki je bil prvotno določen na 531.000 q sena in 87.000 p slame. Ugovori družbenega zastopnika so se sicer upoštevali, toda daleko ne v pravični meri, kajti tudi sedaj predpisani kranjski kontingent je odločno previsok.

Kranjska dežela je dala lani vojaštvu in za nepokrito civilno potrebščino 210.725 q sena in slame, t. j. 117% od predpisanega kontingenta in je dala Kranjska potemtakem relativno največ med vsemi avstrijskimi kronovinami.

Deželna vlada v Ljubljani ima nalogo kranjski kontingent porazdeliti na posamezna okrajna glavarstva ter je bila v to svrhu od „Urada za ljudsko prehrano“ pozvana, to porazdelitev izvršiti dogovorno s c. kr. kmetijsko družbo kranjsko. Porazdelitev se ima izvršiti na podlagi onih ploskev, ki dajejo seno in slamo, na podlagi štetja živine z dne 30. aprila t. l. in na podlagi letine. Letine sedaj ni mogoče upoštevati, ker še ni znana.

Dne 18. junija je bila tozadévná seja pri c. kr. deželni vladi, kjer sta zastopnika naše dtužbe predložila podroben načrt porazdelitve na podlagi pridelovalne ploskve in vseh vrst živine, ki se še sedaj nahaja v posameznih okrajnih glavarstvih.

Po natančno izdelanem družbenem porazdelitvenem načrtu bi imelo oddati okrajno glavarstvo:

Postojna	50.968	stotov sena	792	stotov slame
Kočevje	68.655	"	1618	"
Krško	8.783	"	8260	"
Kranj	19.907	"	9097	"
Ljubljana				
mesto	3.696	"	357	"
okolica	33.971	"	4879	"
Litija	10.758	"	6241	"
Logatec	70.464	"	1204	"
Radovljica	24.796	"	910	"
Novomesto	18.816	"	8861	"
Kamnik	11.278	"	6190	"
Črnomelj	17.908	"	1591	"

C. kr. deželna vlada je pa družbeni izračunjeni porazdeljevalni načrt izpremenila, ter je z odlokom z dne 19. junija t. l., štev. 18.383., določila naslednjo razdelitev za posamezna okrajna glavarstva:

Postojna	75.000	stotov sena	800	stotov slame
Kočevje	50.000	"	1500	"
Krško	10.000	"	8700	"
Kranj	20.000	"	9100	"
Ljubljana				
mesto	4.000	"	300	"
okolica	36.000	"	5000	"

Litija . . .	12.000	stotov sena	6100	stotov slame
Logatec . . .	70.000	"	1000	"
Radovljica . . .	20.000	"	900	"
Novomesto . . .	15.000	"	9000	"
Kamnik . . .	16.000	"	6200	"
Črnomelj . . .	12.000	"	1400	"

C. kr. kmetijska družba je tako na Dunaju kakor v Ljubljani storila svojo dolžnost v polni meri in stoji na nepremakljivem stališču, da je njen načrt za porazdelitev kranjskega kontingenta na posamezne politične okraje popolnoma pravilen.

Če bo urad za ljudsko prehrano napram vsem kronovinam cele države enakomerno strogo in pravično postopal, potem se bo dobilo sena in slame več kakor treba in v tem slučaju ne bo treba kranjski deželi tega ogromnega kontingenta oddati. S tem se pa nikakor ne smemo tolažiti, kajti naša dežela je preblizu fronte in se je bati, da se bo od nje vsa predpisana množina do zadnjega stota zahtevala, zato *nujno opozorimo kmetovalce, da se strogo ravna po gori imenovani naredbi ter samolastno in pod roko ne prodajo nikomur ne sena in ne slame*, drugače bodo morali primanjkljaj o priliki rekvizicij od sosedov, ki niso nič odprodali, za drag denar dokupovati. Bodite torej previdni!

Drugo škropljenje trt proti peronospori

Kmalu po izvršenem prvem škropljenju trt prot peronospori ali paležu je treba škropiti trte v drugič. Med prvim in drugim škropljenjem trt ne sme preteči več časa kakor kakih štirinajst dni. Najbolje je, da škropimo trte takoj potem, ko odcveto.

Prvo in drugo škropljenje je za trto najbolj važno, ker se v tem času razvijajo najbolj potrebni deli trte, to je grozdje in listje okoli grozdja, torej oni deli mladik, ki jih je neobhodno treba, da trta rodi in da nam da zdrav les za prihodnje leto.

Za drugo škropljenje napravimo galico malo močnejšo kot za prvo škropljenje, in sicer vzamemo $1\frac{1}{2}$ kg galice na sto litrov vode in pa toliko apna, kolikor ga je treba, da v napravljeni škropilni zmesi bel preskusni papir lepo pordeči, to je približno $2\frac{1}{4}$ kg.

Pri drugem škropljenju moramo dobro poškopiti tudi grozdje. Zlasti letos, ko je vreme zelo mokro, se je bati, da bo nastopila peronospora na grozdju, slično kot l. 1910, ko so kmalu po cvetenju jagode porčnele in odpadle.

Da obvarujemo tudi grozdje pred plesnobo, raztopimo v že pripravljeni škropilni zmesi, toda šele za apnom, še po en kilogram salojidina v sto litrih te zmesi. Taka škropilna zmes učinkuje potem obenem proti peronospori (paležu) in proti plesnobi grozdja.

Ker salojidina primanjkuje, je najbolje, da poškopimo trte najprej z galičnoapneno zmesjo kot po navadi. Potem si pa pripravimo še primerno množino galičnoapnene zmesi, kateri pridenemo še salojidina (1 kg na 100 l) in s to galično-apneno-salojidinovo zmesjo škropimo na to *samo po grozdju*. Grozdje se mora tako poškopiti, da pride tekočina do drobnih pecljev, na katerih visijo jagode, kajti znano je, da se glivica peronospore (paleža) zaredi v jagodo od pecljičkov. Samoobsebi je umevno, da se mora tekočina na trti posušiti, še preden pade prvi dež, sicer bi bilo treba škropljenje ponoviti.

B. Skalický.

Klejno krmilo.

Po vojni nastale izredne razmere so povzročile občutno pomanjkanje močnih krmil za našo živino, vsled česar smo prisiljeni iskati zanje primerna nadomestila. V prvi vrsti prihajajo upoštevanje odpadki v industrijskih obratih in od teh mnogokrat tudi take snovi, na katere v mirnem času niti mislili nismo, da bi iz njih podelovali krmila.

Tako novo krmilo „klejno krmilo“ imenovano, dobimo iz usnjarskega podelovanja. Posrečilo se je namreč na poseben način pridobiti iz odpadkov od usnja, iz katerih smo preje izdelovali le klej ali pa jih uporabljali kot gnojilo, prav dobro učinkujoče močno krmilo velike redilne vrednosti. Po poskušnjah Scheide-mautel-ja vsebuje namreč isto 58,9% prebavnih beljakovin in temu primerno znaša njegova škrobna vrednost 60,5%.

To krmilo se je precej hitro udomačilo v živinoreji in se smatra dandanes kot prav dobro za pospeševanje mlečnosti in pomnoževanje tolišče v mleku, a še posebno primerno za pitanje prasičev.

Klejnega krmila se poklada mlečni živini največ do 250 gramov, t. j. $\frac{1}{4}$ kg na dan in glavo. Pomešamo ga z drugo krmo, pri čemer pa moramo paziti, da se to izvrši kratko pred krmljenjem; rabiti pa ne smemo pri tem tople ali celo vroče vode, ki klejno krmilo pokvari.

Seveda moramo začeti pokladati le zelo majhne množine tega krmila, da se živali polagoma privadijo okusu te prvotno ne baš prijetno dišeče tvarine. Ko se je enkrat živina privadila njenemu okusu, potem lahko zvišamo pokladno množino do največ gori navedene mere.

Še bolj umestna kot za mlečno živino je ta krma za prasiče, ker obstoji iz živalskih odpadkov, za katero vrsto hrane je prasičji želodec ustvarjen. Prasičem pa je ne smemo pokladati v večjih množinah, kakor do 100 gramov na dan in glavo, ali za 10 živali po 1 kg na dan. Še v manjših množinah pa jo je pokladati perutnini, posebno kokošim, ki se izkažejo zanje hvalne s pridnim nesenjem.

Tega krmila je dobilo Deželno mesto od Centrale za krmila na Dunaju le nekaj malega, vsled česar ga oddaja le v skromnih množinah, in sicer le za krmljenje prasičev, ker soditi po vrednosti in sestavi istega in vsled omejeno razpoložljivih količin bo vendarle najboljše, pokladati ga samo tej vrsti klavne živine. Že pri površnem opazovanju se namreč opazuje, da ima to krmilo v sebi precejšnjo množino dlak, vsled česar ga ne kaže pokladati govedi, ki teh dlak ne more prebaviti, ampak ostanejo v želodcu, kjer se napravijo sčasoma iz njih prave krogle in ki naposled škodujejo zdravstvenemu stanju živine. Prasičji želodec pa je ustvarjen za tako živalsko hrano in prebavi ali izloči te dlake brez vsake škode za telo.

Te črtice naj veljajo kot pojasnilo posebno onim kmetovalcem, ki so dobili od Deželnega mesta klejno krmilo in ki so morda vsled nepoznanja njegove vrednosti in lastnosti z nepravilnim pokladanjem imeli neugodne uspehe pri tem in morda celo dvomili o splošni uporabi tega krmilnega nadomestka.

Kako ohranimo mleko sladko?

Dandanes tožijo povsod o velikem pomanjkanju mleka in posebno otroci trpe močno vsled tega. Mo-

ramo torej skrbeti, da ohranimo zdravo in porabno vsaj ono mleko, ki je nam na razpolago. Zaradi tega je v teh težkih časih posebne važnosti ohranjevanje te tako važne človeške hrane, ki se tako hitro pokvari, posebno v vročih poletnih dneh. Ne bo torej brezpotrebno, ako zopet enkrat ponovimo tista načela, ki so merodajna za obdržanje mleka sladkega tudi v poletnem času.

Znano je, da vse mlečne pretvorbe provzročajo glivice, od katerih so nekatere koristne, druge škodljive. O prvih ni naš namen govoriti, ker pri pokvari mleka ne prihajajo upoštev. Pač pa so škodljive one, ki jih moramo vničevati in jim zabraniti, da nam ne napravljajo tega hranila neužitnega ali vsaj manjporabnega. Med škodljive glivice štejemo one, ki podele mleku in smetani nenavaden duh in okus, n. pr. kislobo v nepravem času, ali grenkobo itd.; glivice, ki razvijajo v mleku nenavadno barvo: rdečo, modro itd.; slednjič glivice raznih bolezni: jetike, vročice itd.

Kako pa vničujemo te različne glivice ali jim vsaj zabranimo, da ne morejo pokvarjati mleka?

Prvi pogoj umnega mlekarstva je snaga, ki nam edina zagamči gotov uspeh. Toda ne samo v mlekarstvu, ampak tudi v domačem gospodinjstvu obvaruje snaga marsikaterikrat mleko pred pokvaro, ki bi drugače ostalo neužitno.

Snaga mora vladati že pri pridobivanju, pode-lavanju in prevožnji mleka, torej v hlevih, pri posodah, v katere molzemo, in pri vrčih za hranitev in prevožnjo mleka, v mlekarnah pri strojih, pri izdelovanju presnega masla in sira, a naposled pri odpošiljanju svežega mleka kakor tudi mlečnih proizvodov.

Hleve moramo parkrat na leto pobeliti s svežim apnenim beležem, da se v njem ne morejo razviti glivice, kajti apno je najhujši strup zanje, vzdržuje zrak čist in svež ter zabranjuje lesno trohnobo. Posebno v mlekarnah ne smemo varčevati z apnom, kajti tam se prav lahko razvijajo škodljive glivice, ki jim je najboljša hrana mleko. Stene morajo biti večkrat pobeljene z apnom, ako niso že tako napravljene, da se dajo lahko izmivati.

Za snaženje posode rabimo le *čisto, nesmradljivo vodo*, najbolje kapnico; še bolje je, ako ji primešamo nekaj *sode*, kajti soda zamori še preje glivice. Ker je pa dandanes veliko pomanjkanje te tvarine, si pomagamo stem, da rabimo za čiščenje posode čimnajbolj vročo vodo, kajti tudi *vročina* vničuje glivice. Z vročino od 70° do 100°C zamorimo glivice v mleku, zaradi tega ga segrevamo do te toplote, da ga potem lažje ohranimo zdravega. Segrevanje do 80°C imenujemo pasteriziranje, segrevanje do 100°C pasteriliziranje.

Po segrevanju navadno ohladimo še mleko na čim nižjo stopinjo, da ga na ta način zopet ohranimo več časa nepokvarjenega, kajti v *mrzlosti* se glivice istotako ne morejo dovoljno razvijati, četudi jih mrzloti sama ne more vničiti, ampak jim samo pokvari delavnost in jim onemogoči razmnoževanje. Vsaka mle-karna ima dandanes tudi že svojo ledenico ali celo stroj za napravo ledu, da more v poletnem času brez večjih škod pošiljati mleko in mlečne pridelke nizko ohlajene v oddaljene kraje.

To so v glavnem pogoji, ki se jih mora držati vsak, kdor se peča s pridelovanjem ali podelovanjem mleka, ako noče imeti pri tem izgube. Vendar moramo še posebej poudariti važnost, ki jo ima čista posoda na ohranjenje mleka. Posebno vrči, v katerih se ta pridelek razpošilja, morajo biti tako čisti, da se v njih

ne more zarediti niti ena glivica, kajti te se zelo hitro razmnože. Preden stavimo mleko v vrče, moramo jih natanko oprati z vročo vodo, v kateri smo raztopili nekaj sode, da na ta način vničimo vse kali. Potem jih oplahnemo z mrzlo vodo, čisto studenčnico ali kapnico, ki nima v sebi nikakih kali glivic. Nato postavimo mleko na tak prostor, kjer je hladno, da primerna mrzlina zabranjuje razvoj tistim glivicam, ki so morda pozneje prišle nanj. Na ta način smemo pričakovati, da se nam mleko po poti ne bo pokvarilo in prišlo zdravo, sladko in užitno na določeno mesto.

Še eno sredstvo je, ki nam omogočuje ohraniti mleko po več časa zdravo in sladko. To je dodatek takih snovi, ki umorijo glivice, a ne škodujejo okusu mleka. Od mnogih takih pripomočkov se je v zadnjih letih najbolj razširil *vodikov nadokis*, (Wasserstoffsuperoxyd H_2O_2), ki v poletni vročini ohrani mleko sladko tudi do tri in več dni, in mu ne provzroči, ako se ga rabi v določenih majhnih množinah, nikakega neprijetnega okusa. Vsled te svoje lastnosti se je ta pripomoček v zadnjih letih zelo razširil, da ga sedaj porabljajo že v večji množini od dne do dne bolj. Svoj čas se je poraba tega sredstva za ohranjenje mleka vsled tega opustila, ker je vodikov nadokis, napravljen po starem načinu, vseboval male množine arzenika, ki je zdravju škodljiv. Dandanes pa, ko se rabi za proizvodnjo vodikovega nadokisa takozvane medicinske vrste, ki se edini rabi za konserviranje mleka, samo čisto, arsenika prosto žvepleno kislino in se ta proizvod sestavlja po elektrolitični poti, ni nikake nevarnosti, da bi prišle v to snov kake druge zdravju škodljive primesi. Ta vodikov nadokis razpade v mleku v čisto vodo in v kisik, prvine, ki so oboje popolnoma neškodljive. Ako vzamemo torej na en liter mleka 1 in pol cm^3 10% (odstotnega) ali 5 cm^3 3% (odstotnega) vodikovega nadokisa, potem ne dobi mleko nikakega posebnega okusa. Tak neprijeten okus pride šele tedaj do izraza, ako dodamo večje množine tega sredstva; potem se navzame mleko okusa, ki nekako veže; in pri še obilnejšem dodatku je okus posebno neprijeten. Toda v takem slučaju se vodikov nadokis v mleku ne razkroji popolnoma, vsled česar pride ta njegov neprijeten okus do veljave.

Ker ni vsak vodikov okis zadostno čist, da bi se ga moglo porabiti za ohranjevanje mleka, se je po priporočilu c. kr. ministrstva za ljudsko prehrano začela baviti dunajska tvrdka Moser s proizvodnjem čistega takega sredstva, ki ga lahko vsak naroči pod naslovom: Laboratorium Moser, Dunaj, XIX., Goltzgasse 3.

V lažje razumevanje, kaj pomeni 1 cm^3 — prostorninski centimeter, — naj bo navedeno, da ima en liter 1000 cm^3 prostorninskih centimetrov. Če vzamemo torej 10% vodikov nadokis, dodamo za ohranjenje mleka na en liter 1½ cm^3 istega, na 10 litrov vzamemo 15 cm^3 , na 100 litrov 150 cm^3 , in na 1000 l mleka 1500 cm^3 ali en liter in pol. Ako imamo pa na razpolago 3% vodikov nadokis, potem ga vzamemo na en liter mleka 5 cm^3 , na 10 litrov 50 cm^3 , na 100 litrov 500 cm^3 ali pol litra, na 1000 litrov pa 5000 cm^3 ali pet litrov vodikovega nadokisa.

Iz tega vidimo, kako malo množino te snovi potrebujemo za ohranjenje mleka zdravega in sladkega.

Ohranjevalna lastnost praprota.

Pri nas je le malo poznana tista lastnost praprota, ki uživa v drugih deželah precejšnjo upošte-

vanje, namreč kot ohranjevalno sredstvo za razne kmetijske pridelke. Pri nas ga poznamo samo kakor plevel na travnikih in gozdih, ter ga rabimo kot steljo. Na pr. na Angleškem jim služi za zavijanje sadja, ker baje ohrani sadje sveže in je obvaruje pred plesnobo. Na severu ga rabijo tudi za zavijanje ravnokar vlovljenih slankov, ki jih potem pošiljajo v daljne kraje, da se tako najlažje obdrže sveži. Na Angleškem prevažajo mlad krompir v koših, ki so jih prej izpolnili s listjem praprota, da se po poti gomolji ne pokvarijo in ne začno gniti. Starejši krompir se v večjih množinah shranjuje v jame, ki jih pa ne izpolnijo kakor pri nas s slamo, ampak z listjem praprota. Na tak način se ohrani krompir zdrav skozi celo zimo. Zanimiv je ta poskus, ki so ga pred nekaj leti napravili. Izkopali so dve jami za ohranjenje krompirja čez zimo. Eno so obložili ob straneh s slamo, drugo s praprotnim listjem. Nato so obe napolnili s krompirjem, ki so ga povrh pokrili deloma s slamo, deloma s praprotom. Obe jami so potem enakomerno zasuli z zemljo. Tisto leto je vladala izjemno stroga zima. Ko so spomladi odkrili jame, našli so krompir v oni, ki je bila krita s slamo, popolnoma segnit, medtem ko je bil v oni, ki je bila pokrita s praprotom, krompir popolnoma zdrav. Dobro bi bilo, da bi tudi pri nas vpeljali take poskuse in se prepričali o vrednosti tega ohranjevalnega sredstva.

Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.

L. 1912. je stopil na Kranjskem v veljavo zakon, ki se tiče dolžnosti vzdrževanja ograj v obrambo škode po živini, ki se pase, in ker dobivamo dan zadnevom o tej zadevi nebroj vprašanj ter se čestokrat ta zakon napačno razumeva, zato ga tukaj v celoti objavimo ter pristavimo nekaj pojasnil.

Prvi odstavek § 1. smo namenoma z drugimi besedami povedali ter smo ga razdelili v dva odstavka, da je bolj jasen in lažje razumljiv.

Zakon z dne 3. julija 1912, veljaven le za vojvodino Kranjsko, ki se tiče *dolžnosti za vzdrževanje ograj*, slove:

§ 1. V kolikor zahtevajo zdaj obstoječe pašne pravice, ki izvirajo iz zasebnopravnega naslova ali iz užitnih pašniških pravic do skupnih (občinskih, podobčinskih, vaških in drugih) pašnikov, je vzdrževati ograje (plete, jarke, zidove, žive meje) v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo, ki jo more narediti živina, ki se pase.

Te ograje ob pašnikih so dolžni vzdrževati po zdaj v občini običajni navadi tisti posamezni zemljiški posestniki, pašni upravičenci, vasi, podobčine ali občine, ki so jih dozdaj *dejansko* oskrbovali, ali katerim se vsaj da dokazati prejšnje vzdrževanje ograj, če so tudi zdaj iz kateregabodi vzroka opuščeni.

Pri pašnikih, ki se nanovo napravijo po začetku veljavnosti tega zakona, morajo ograje oskrbeti in vzdrževati lastniki teh pašnikov.

Obstoječe zasebnopravne obveznosti za vzdrževanje takih ograj ostanejo neizpremenjene.

§ 2. Ako so kulturna zemljišča vsled zanemarjenja ali nevdzdrževanja ograj *ogrožena*, ima občinski predstojnik pozvati zavezanca, da popravi ograjo v

primernem roku. Ako se temu pozivu ne odzove, naj občina, in sicer na stroške zavezanca popravilo izvrši.

Ako zadene dolžnost vzdrževanja takih ograj občino, podobčino, vas, sosesko ali agrarsko skupino, se razdele dotični stroški med zavezance razmerno po zmislu občinskega reda.

Glede prisilne izvršitve in glede prisilnega izterjanja stroškov veljajo določila občinskega reda.

§ 3. Glede v § 1. ustanovljene dolžnosti in glede porazdelitve stroškov po § 2. razsodi na podlagi izvršenih poizvedb v prvi stopnji občinski odbor.

O pritožbah, ki se vložijo zoper odborove sklepe, odloči deželni odbor.

§ 4. Ako je glede v § 1. navedenih občin, podobčin, vasi, sosesk ali agrarskih skupin uvedeno razdelilno ali regulacijsko postopanje po zakonu z dne 26. oktobra 1887, dež. zak. št. 2 iz l. 1888., so poklicana za dobo tega postopanja razsojati po § 3. agrarna oblastva, in sicer ima razsojati lokalni komisar v prvi in deželna komisija v drugi in zadnji instanci.

(Konec sledi.)

VOJNE ZADEVE in NAREDBE.

Sladkor za popravilo vinskega mošta in vinske drozge ter za napravo petiota.

(Min. naredba z dne 11. junija 1918, drž. zak. št. 212.)

Na podlagi zakona z dne 24. julija 1917, drž. zak. št. 307., se odreja v dopolnjevanju min. naredbe z dne 30. maja 1916, drž. zak. št. 158., tako:

§ 1.

Kdor želi na podlagi po določitih zakona z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210., zadevajočem promet z vinom, vinskim moštom in vinsko drozgo od pristojne politične oblasti prve inštanice podeljenega dovoljenja za dodajanje sladkorja v vinski mošt ali vinsko drozgo v te svrhe prejemati sladkor, ima količino sladkorja, ki jo v to potrebuje, zahtevati tam, kakor je v tem od pristojnega državnega kletarskega nadzornika izdanem dovoljenju naznačeno.

§ 2.

Kdor namerava z ozirom na določila § 9. zakona z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210., in člena III. min. naredbe z dne 18. marca 1914, drž. zak. št. 69., napravljati petiot z uporabo sladkorja, ima pravico do prejetja sladkorja v te namene, ako je v letih 1909 do 1913 naznanjeval napravo petiota. V tem slučaju ima stranka priglasiti pri pristojnem občinskem uradu do 1. septembra 1918 množino petiota, katero misli napraviti, kakor tudi množino v to potrebnega sladkorja. Dobljeni sladkor imajo občinski uradi razdeliti med prošnjeke.

§ 3.

Prestopki te naredbe se kaznujejo po določitih min. naredbe z dne 4. marca 1916, drž. zak. št. 61., ki zadevuje ureditev prometa z obdavčenim sladkorjem.

§ 4.

Naredba stopi v veljavo z dnevom razglasitve. Istočasno se razveljavita min. naredbi z dne 11. avgusta 1916, drž. zak. št. 255., in naredba urada za prehrano ljudstva z dne 10. septembra 1917, drž. zak. št. 375. *

Ureditev prometa z žitom, moko in stročninami.

(Min. naredba z dne 17. junija 1918, drž. zak. št. 216.)

Ta naredba vsebuje nekatere nove in strožje določbe z ozirom na promet z žitom in stročninami kakor tozadevna min. naredba z dne 11. junija 1917, drž. zak. št. 235., ki je v izveščku priobčena na 90. strani lanskega »Kmetovalca« in ki razen v naslednjih izpremembah v celoti velja tudi za letošnje leto.

Člen I. nove naredbe določa, da imajo letos množino žita za posetev določiti deželne politične oblasti, množino stročnin za seme kakortudi za živež pa bo določil urad za prehrano ljudstva.

Člen II. določa, da smejo rabiti kmetijski pridelovalci na mletev svoje domače in ročne mline, ako jim oblastva to dovolijo.

Člen III. dovoljuje mlinarjem prevzemati žito v drobljenje (šrotanje). Druga določila glede mletja in mlinov sploh so poostrena.

Člen IV. Lanska naredba je določala, da je v zavodu za promet z žitom ob času vojne ponuditi v nakup, oziroma oddati mu one množine žita in stročnin, ki so bile glasom naredbe zasežene. *Sedanja naredba pa določa, da morajo kmetovalci od omenjenih pridelkov ponuditi v nakup Zavodu za promet z žitom ob času vojne tudi množine, ki jih sicer smejo v svojem gospodarstvu porabiti, pa jih morda niso porabili.* Potemtakem niso zasežene le vse množine razen onih, ki jih kmetovalec sme porabiti za živež in za seme, ampak je zaseženo sploh vse, kar kmetovalcu eventualno ostane, četudi si dotične množine pritrjuje.

Člen V. določa, da morejo oblasti odrediti, da mora kmetovalec začetek mlače vnaprej naznaniti pri občini.

Člen VI. odreja, da morajo kmetovalci, mlinarji i. dr. dovoliti oblastvenim organom nemoten vstop v svoje shrambe in jim dati zahtevanih pojasnil.

Člen VII. za kmetovalce ni važen.

Člen VIII. določa, da se more samopreskrbovalcem odvzeti pravico lastne preskrbe, ako so bili na podlagi § 32. min. naredbe z dne 11. junija 1917, drž. zak. št. 235., kaznovani od pristojnega sodišča zaradi prikrivanja žita ali stročnin, ali zaradi poškodovanja, vničenja, odstranjenja, nedovoljenega podelavanja, pokrmeljenja ali prodaje istih, oziroma ako so bili na podlagi § 34. iste naredbe kaznovani od političnih oblasti.

Člen IX. Naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.

Prodaja sena v košnji

je po novi odredbi dovoljena, toda posestnik travnika mora naznaniti oddano košnjo c. kr. okrajnemu glavarstvu ter navesti ime kupca (najemnika) in množino pridelanega sena. Kupec (najemnik travnika) mora dobiti za prevoz sena potom dotičnega županstva *prevozno dovoljenje*, ki ga izda poslovalnica za suho krmo pri c. kr. uradu za ljudsko prehrano, podružnica za Kranjsko v Ljubljani. Opozarjamo na to naša županstva, posestnike travnikov, ki so oddali svoje travnike v najem ali ki so prodali samo košnjo na njih in *kupce takih košenj*, ozir. *najemnike travnikov*. *Brez prevoznega dovoljenja se kupljeno seno ne sme prepeljavati*, ker bi se sicer lahko zaseglo in odvzelo.

Priglasitev zaloga lesa.

C. kr. deželna vlada objavlja sledeče:

Na razglas c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 8. marca 1918, št. 6979., dež. zak. št. 10,

je prijavilo le pičlo število gozdnih posestnikov ter lastnikov in hranilcev lesa, ki bi bili morali do 8. aprila 1918, priglasiti gospodarskemu mestu za les na Dunaju (Holzwirtschaftsstelle Wien, I., Reichsratsstrasse 11) svoje zaloge lesa, v kolikor so obsegale iste po stanju z dne 31. marca 1918 najmanj 300 prostorninskih metrov drv za kurjavo ali najmanj 300 polnih kubičnih metrov lesa za podelavo (okroglega, obtesanega in klanega lesa razžaganega blaga).

V pojasnilo določil omenjenega razglašja je pripomniti, da je vsak gozdni posestnik, oziroma vsak lastnik ali hranilec lesa dolžan priglasiti les, če znaša *skupna* množina lesa ali drv vsaj 300 polnih kubičnih metrov, oziroma 300 prostorninskih metrov, najsi se nahaja les v gozdu, na skladiščih ali na obratovališčih, naj si bodo skladišča v eni ali več občinah in tudi v slučaju, če je mogoče les dobiti ali ne.

Po točki 3. omenjene naredbe ni priglasiti tistih zalog lesa, s katerimi posestnik ne more razpolagati, ki so zasežene po vojaštvu in so torej že prešle v last vojaštva.

Nadalje se opozarja na določila točke 8. omenjenega razglašja, da vsakdo, ki opusti predpisano prijavo ali v nji vpostavi neresnične podatke, zapade po § 18. sedaj veljavne ministrske naredbe z dne 11. aprila 1918, kazni na denarju do 20.000 kron ali zapora do 6 mesecev.

Slednjič se še opozarja, da se morajo zaloge lesa po stanju z dne 30. junija 1918 priglasiti *najkasneje do 8. julija 1918* Gospodarskemu mestu za les na Dunaju (Holzwirtschaftsstelle Wien, I., Reichsratsstrasse 11).

Za priglasitev potrebne tiskovine je zahtevati pri pristojnih okr. političnih oblastih, oziroma pri mestnem magistratu v Ljubljani.

Oddaja državnih žrebcev za kmetijska dela.

Glasom odloka c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 31. maja 1918, št. 28.751., se bodo posojali za čas koncentracijske periode državni žrebci popolnoma zanesljivim kmetovalcem pod dosedanjimi pogoji. Porabljati se jih bo smelo izključno le za kmetijska dela. Vsak prejemnik podpiše prevzemno potrdilo, v katerem se zaveže žrebce dobro krmiti in ž njimi pravilno ravhati ter jih v dobrem stanju vrniti 6 tednov pred začetkom nove zaskakovalne sezone. Žrebci se bodo oddajali primerno podkovani posamezno ali tudi v parih le v kraje, kjer ni kužnih nevarnosti. Kdor izposojenih živali primerno ne krmi ali jih porablja tudi za nekmetijska dela, se mu takoj odtegnejo.

Prošnje za prepustitev je naslovljati na c. kr. državno žrebčarno v Gradcu (K. k. Staatshengstendepot in Graz).

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vna kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo Kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalca«, se navedlo odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na poznejše došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 94. Lansko leto sem pripustil kravo k biku, drugega dne mi pa ni dala več pravilno mleka, ampak pri jutranji molži prav nič, četudi je bilo vime napeto, popoldne zelo malo, zvečer pa zopet nič. Tedaj je ostala krava breja. V polovici časa brejosti je postala krava popolnoma suha. Letos sem jo zopet vodil k biku

in posledice so bile iste. Toda krava ni ostala breja, ampak mi sedaj zopet daje mleko kakor navadno. **Zakaj krava ne daje mleka ob pojatvi in zakaj tako hitro neha z mlečnostjo, ko je ostala breja?** (P. P. v S.)

Odgovor: Nekatero krave so v času, ko se pojajo, in po uploditvi več ali manj občutljive, kar ima lahko različne posledice, največkrat pa na mlečnost. Mlečnost je v naravni zvezi z brejostjo. Skoraj vedno opazimo, da krave v času, ko se pojajo, dajejo manj mleka, kajti pojatev kot taka vpliva na mlečne žleze ter s tem zadržuje ali vsaj omejuje njih delovanje. Ko je pa krava zaskočena in je ostala breja, odpade sicer vpliv pojatve na mlečne žleze, in krava daje zopet isto ali le malo manjšo množino mleka, kakor ga je molzla pred pojatvijo. Toda čez nekaj časa opazimo, da je mleka vedno manj. Tu prihaja zopet drugi vpliv do veljave, in sicer brejost. To si tolmačimo na ta način, da z moškim semenom oplojeno žensko jajce potrebuje, ko se začne razvijati, več hrane in izločuje snovi, ki omejujejo delovanje mlečnih žlez na korist večjega pritoka hrane v telčnik za novo nastali zarod. To je naravni zakon, ki ga opazujemo pri vseh živalih. Med spolovili in mlečnimi žlezami vlada namreč nekaka vzajemnost, ki jo povzročajo posebne vrste snovi, **hormoni** imenovani. Hormoni so zelo zamotano sestavljene beljakovinske spojine, ki so vsled tega dandanes še malo poznane. Ti vplivajo na žleze deloma kemično, deloma živčnato in imajo kot posledico zmanjšanje ali povečanje mlečnosti, kakor je pač primerno za razvoj teleta v kravjem telesu, ali pa za pomnoženje hrane za rojeno tele. Omeniti je pa, da niso vse krave enako občutljive pri brejosti, kajti nekatere dajejo več, druge manj časa mleko. V tem slučaju nima človek moči, da bi vplival na žival, da se predružači, ostane nam pa edino ta možnost, da povišamo tupatam mlečnost pojajočih se in brejih krav z boljšim krmljenjem. Za Vaš slučaj pa Vam ne vemo dati drugega nasveta, kakor da poskusite v času pojatve in brejosti krmili kravo bolje, in sicer s tečnimi močnimi krmili. To sredstvo bo morda kaj pomagalo, toda tudi za to so različne krave več ali manj dovzetne, in pri vseh kravah ta pripomoček ne učinkuje.

Vprašanje 95. Ker sem vsled lanske suše in rekviriranja sena prisiljen pasti svojo živino na tujem svetu, drugače jo moram odprodati, prosim pojasnila, **ali smem pasti po grmovju, kjer nihče ne kosi?** Sosedje mi pretijo s tožbo, ker pasem na takih zemljiščih, dasi sem čital v časopisih, da je sedaj v času vojne paša dovoljena na vseh onih prostorih, ki se drugače ne izkoristijo za krmo. (M. H. v D.)

Odgovor: Po naredbi c. kr. kmet. ministrstva z dne 23. februarja 1916, drž. zak., šte. 53., je žetvena komisija v vsakem okraju dolžna dognati tista zemljišča, travnike, pašnike ali planine, ki jih lastnik ne more ali noče uporabljati za pridobivanje krme ali za pašo. Ta svet mora žetvena komisija naznaniti okrajni politični oblasti, ki pozove lastnike, da se izjavijo ali hočejo in ali morejo izkoristiti krmo na njem. Ko se ugotovi, da bi na teh zemljiščih ostala krma neuporabljena, določi jih politična oblast občini, da jih izrabi na najprimernejši način. Tedaj prisodi občina posameznim posestnikom na njih prošno zemljišča za pašo ali pa za pridobivanje krme proti odškodnini, ki pripade občini. Nihče pa ni upravičen samovoljno izrabljati tuj svet v svoje svrhe, pa naj si bo kot paša ali travnik ali v druge namene, ampak mora vedno imeti v ta namen dovoljenje od občine ali od žetvene komisije, oziroma od politične oblasti. Tako se glasi ta sedaj veljavna,

naredba. Če hočete torej pasti svojo živino na tujem svetu, morate se dogovoriti z sosedjo, da Vam to dovolijo proti odškodnini; ali se pa obrniti na žetveno komisijo ali na občino, da ta določi svet, ki se drugače ne uporablja za krmo in ga Vam dogovorno s politično oblastjo in županstvom prisodi za pašo proti primerni odškodnini. Ako si pa samovoljno lastite pravico paše na tujem svetu, morate biti pripravljeni, da Vas sosedje tožijo in Vi zapadete kazni, oziroma globi ter povrnitvi vseh stroškov in odškodnine.

KMETIJSKE NOVICE.

Ustanovni občni zbor kmetijske podružnice v Kotu se je vršil v nedeljo dne 16. t. m. v Kotu. Na željo pripravljalnega odbora sta se zborovanja udeležila adjunkt c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani dipl. agr. A. Jāmnik in deželni poslanec ter odbornik c. kr. kmetijske družbe A. Mihelčič iz Lokvic. Po nagovoru teh dveh so se vršile volitve v podružnični odbor. Za načelnika je bil soglasno izvoljen I. Štefan iz Kota, za odbornike pa J. Šušteršič za vas Lipovec, M. Pavlišič za vas Brezje, župan J. Hočevar za Nestoplo vas, J. Kapš za Starihov vrh, J. Saje in Jak. Štukelj za vas Kot in I. Golobič (namestnika Zupančič in Bukovic) za Sadinjo vas. Po izvolitvi se je vršila seja novega podružničnega odbora, v kateri se je natančneje določil delokrog odborovih članov, kakortudi bodoče delovanje podružnice. Sklenjeno je tudi bilo, da se imajo podružnični člani obračati v vseh zadevah na za vsako posamezno vas izvoljenega odbornika, kateri ima potem zadevo v skupni seji predložiti odboru v izvršitev. Po tem potu se ima v bodoče vršiti naročanje in prejemanje kmetijskih potrebščin, gnojil itd. Udeleženci ustanovnega občnega zbora so posebno izrazili svoje zadovoljstvo na tem, ker ima Belokrajina, odkar je stekla karlovska železnica, tudi v glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani svojega posebnega zastopnika.

Sprejem goveje živine na pašnik c. kr. kmetijske družbe kranjske na Ivju v radeškem sodnem okraju na Dolenjskem. Kmetijska družba je kupila moderno urejen pašnik na Ivju, ki leži 500 do 600 m visoko nad morjem v dobri legi, z dobro vodo, z ugodnim podnebjem, ter je zato tudi prikladen za živino, ki prihaja naravnost iz hlevov. Paša je obila, enaka kakor na kakem bujno rastočem travniku, zato more živina jesti, kolikor hoče. Izključna reja na paši noč in dan je izrednega pomena za zdravje in razvoj živine. Ob deževnem in mrzlem vremenu ima živina prost vhod v hleve, kjer se ji poklada, če je potrebno, dobro seno. Najboljši uspehi se dosežejo pri živini, ki še rase in ki je torej $\frac{1}{2}$ do $1\frac{1}{2}$ leta stara. Družba sprejme na pašnik še kakih 50 glav *sdrave* goveje živine v popolno oskrbo do konci letošnje pašne dobe, t. j. nekako do konci meseca oktobra. Pristojbina za pašo znaša 1 K za vsak kilogram žive teže, ki jo živina na paši pridobi, oziroma najmanj 50 vinarjev na dan, če se živina iz kateregakoli vzroka dovolj ne zredi, če je n. pr. že prestara, se sploh noče rediti ali pasti itd. Živina se na pašniku redno tehta in če kako živinče dovolj ne uspeva, se to sporoči lastniku, da jo eventuelno s pašnika vzame. Oni kranjski žyvinorejci, ki hočejo dati svojo govejo živino na ta pašnik, naj jo kar preprosto pripeljejo na Ivje, kjer naj jo izroče upravniku Mihi Čerčku, ki da vsa druga pojasnila. Dohod na pašnik Ivje je iz Radeč čez Njivice in Močilno, ali čez Brunek in Rudno vas, ali iz Št. Janža čez Leskovec.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto. Posamezna številka stane 40 h.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{3}$ strani 80 K, na $\frac{1}{4}$ strani 40 K in na $\frac{1}{12}$ strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah, založba c. kr. kmet. družbe, tisk J. Blasnika nasl. Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 12. V Ljubljani, 30. junija 1918. Letnik XXXV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 30. VI. 1918. — Prevzemne cene za 1916/17 za siedeče avstrijske pridelke: Za sto kg Drž. zak. 219 z dne 31. julija 1917: Pšenica K 40.—, Rž K 40.—, Pira K 40.—, Ječmen za varenje K 37.—, Ječmen za krmo K 37.—, Oves K 36.—, pri oddaji pred 15. nov. se približe 2 K pri 100 kg. Po min. nar. z dne 29. 9. 17. drž. zak. št. 391 veljajo naslednje prevzemne cene za 100 kg: koruze K 38.—, prosa K 40.—, ajde K 40.—, graha K 80.—, fižola K 80.—, teca K 120.—, boba K 60.—, grašice K 100.—, oziroma K 51.—, ter K 35.—, zadnjega žita K 35.—, aruženih koruznih storžev K 15.—, franko mesto prevzema. Jedilni fižol in bob vseh vrst K 40.—, Fižol in bob, grah ali leča zakrmo K 30.—, Grašica K 29.—, Mak K 150.—, Ogrščica K 100.—, Repiš K 97.—, Suhe češnje, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104.—, b) 106 do 130 kom. K 100.—, c) nad 130 kom kg K 95.—, d) merkant. blago K 63.—, Povidl K 120.—, Držav. zak. 159 z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22.—, Pivovarniške tropine, posušene K 25.—, Tropine solčnih, rož, oluplj. pečk K 25.—, neoluplj. K 17.—, Tropine bučnih pečk oluplj. K 30.—, neoluplj. K 20.—, Lanene tropine K 25.—, Konopne tropine K 19.—, Tropine repnice K 18.—, Makove tropine K 24.—, Krompirjevi izlučki posušeni K 19.—, sto kil, kolodvor obratovališča, brez vreč, vstevat stroške nakladanja, Krompir 32 K od 11/IV. 1918 dalje. Drž. zak. 390-17 z dne 23. sept. Seno 25 K, škupa (ržena slama) 14 K, slama od žita, graha, in grašice 12 K, fižolova, bobova, fečina, makova, repična in koruzna slama po 7 K za 100 kg. Jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pi. pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34201. Moka. Pšenična moka za peko, pšenični zдроб, pšenična debela moka (graham krušna moka) K 110.—; pšenična moka za kuho K 90.—; pšenična enotna moka K 75.—; ržena enotna moka K 47.— za 100 kg od bližnje železn. postaje mline (brez vreč). — Ajdovamoka, bela št. 1, 82 h; temna št. 2, 58 h. Koruzen zдроб 84 h, koruzna moka 52 h, koruzna obloga 52 h. (Odredba c. kr. dež. vlade z dne 14. maja 1916, št. 16303) Ješprenj št. 10, 66 h; št. 9, 68 h; št. 8, 75 h. (7)

Žita in moke posreduje občinam Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljani. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določene so primerno višje cene.

Do c. kr. kmetijske družbe obrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh »Kmetovalca«.

Tržna poročila.

Cene za klavno goved. (Ukaz dež. preds. z dne 10./3. 1917., št. 8855, in trž. kmet. min. dež. vladi z dne 20./III. 18, št. 15515) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene in sicer: za voli I. kakovosti po K 450, II. kakovosti po 4 K, III. kakovosti po K 350; za krave I. kakovosti po K 410, II. kakovosti po K 370, III. kakovosti po K 330; za telice in bike I. kakovosti po K 430, II. kakovosti po K 4.—, III. kakovosti po K 340, za košteno živino po K 280. Za kalo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmljena ali napojena. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47, 52, in 81.)

Najvišje cene za prasice. (Min. naredbaz dne 6./7. 1916, drž. zak. št. 211.) — Za 1 kg žive teže veljajo najvišje cene in sicer za pitane prasice, ako pridejo res v zakol (iz hleva) po K 550, za debele prasice za nadaljnjo pitanje, ki so od 60–90 kg teži po 6 K, za mesnate prasice nad 40 kg žive teže po K 470, za pitane prasice pod 60 kg in mesnate prasice pod 40 kg in določena nikaka cena, a jo zato določa ukaz dež. predsednika, ki tu sledi. (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) (8)

Najvišje cene za prasice, ki jih min. nar. z dne 6./7. 1916 ne omenja. (Ukaz dež. preds.) Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene: A. za odstavljen pujske do 3 mesecev starosti: 1) domačega plemena po 8–9 K, križanih pasem po 9–10 K, zlahtnih pasem po 10–12 K; B. za prasice za zakol in sicer: pitane prasice pod 60 kg žive teže in nepitane pod 40 kg žive teže 1) domačega plemena po K 5.—, križanih pasem po K 550, zlahtnih pasem po K 6.—. Za prasice za plemo, ki so navedeni pod B se sme pribiti še 25%, ako se jih prodaja za plemo. Za plemenske mrjase in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 47.)

Svinjska mast in sveže meso po K 780 za kg čiste teže. (Min. nar. z dne 6./7. 1916. — (Glej pred lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) Za svinjsko mast pa določa novejši ukaz dež. predsednika z dne 1./4. 1917 št. 10384 odškodnino in sicer za 1 kg surove masti po K 7.—, scvrte svinjske masti po K 8.—. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 53.)

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 6 vinarjev v denarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirinastno objavo, tičeno se gospodarskega prometa. Upravišтво ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Gersak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Tudi letos kupuje R. Luckmann, prej J. Leuzan nasl. v Ljubljani na Martinovi (Ahacjevi) cesti 10 po najvišjih cenah raznovrstna zelena, suho cvetje (suhe rože), lipovo cvetje, korenine, lubje in semena. Kdor si hoče s pridnim nabiranjem zagotoviti dober zaslužek, naj zahteva pojasnila pri imenovanu tvrdki. Cene, ki jih plačujem nabiralcem, so letos izredno visoke. 115

Stiskalnico za grozdje, dobro ohranjeno na g. Girot, St. Jernej, Kranjsko. 120

Voz (zapravljenec), vinto in kosiln co ima naprodaj Marg. Babnik, Zg. Šiška 32. 121

Voz za par konj, dobro ohranjen, je na voljo pri Franu Borštnar v Spodnji Šiški 216-1 124

Bencin-motorje z novodobnim parnim hla- stalne ali prevozne, zelo priprosti in zanesljivi, najpripravnější za kmetijstvo in obrtnike, pošlje v približno 2 mesecih. ter posreduje vse druge potrebšćine in kmetijske stroje, kakor mlatilnice, parilne kotlje za živinsko krmo ali pa za žganjekuho, gnojnišćne sesalke itd. ter izdeluje domaće mline z jeklenimi ali umetnimi kamni na roko ali drugo silo, vse po mogoće zmerni ceni Josip Božić, p. Graienstein; Koroško. 125

Većjo množino deteljine in već sanskih koz kupi Dr. M. Trinajstić, Volosko. 126

Inkarnat ali rdeće detelje priporoča tr- govina s se- meni Sever & Komp., Ljubljana. 127

(53) 500 KRON.

Vam plaćam, če Vam moć »Rta Balsam« tekmoj treh dni ne odstrani brez bolećin Vaših kurjih

oćes, bradavic in roćen. Cena ene posodice z jamstvenim pismom K 3.—, tri zaklopnice K 6.—, šest zaklopnice K 11.—. Stotine zahvalnih dopisov. Kemy Kaschau (Kassa), Pošt- ni predal 12 (Ogrsko) 903.

Ljudska posojilnica

registrirana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvi

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

(5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljšje.

Skrbite

za pravočasno dobavo

zanesljivega semena trav in detelj!

Mešanica zanesljivih travnih semen

ki sestoji jamčeno z:

- 15 % semena domače detelje,
- 8 % „ nemške lucerne ali sedemletne detelje,
- 18 % „ hmelske lucerne,
- 17 % „ francoske pahovke,
- 17 % „ angleške ljulike,
- 25 % „ mačjega repa

oddaja c. kr. kmet. družba kranjska v Ljubljani svojim udom po 8 K kg.

Kmetovalci! Mešanico travnega semena si nabavite šele, ko poznate množino in kakovost posameznih pridejanih vrst in ko na tej podlagi izračunate vrednost mešanice. (22)

Garje (kraste), srbečico

odstrani hitro dr. Emil Fleschovo origjn.

„Skaboform - mazilo“.

Poskusni lonček K 3.—, večji K 5.—, obiteljska mera K 12.—. (32)

Ob večjih naročbah za živino veljajo naslednje znižane cene:

1 kg K 25, 5 kg K 100, 10 kg K 180, 25 kg K 400.

Pošiljanje franko.

Naročite edino pri izdelovalnici:

Dr. Emil Fleschova lekarna „Pri kroni“, Győr (Raab) Ogrsko.

Podkovska šola

c. kr. kmetijske družbe

v Ljubljani

sprejme v službo

(43)

podkovskega in ko-
vaškega mojstra.

Plača po dogovoru.

Nastop po možnosti takoj.

(39)

Nič ne pomaga po toči zvoniti!
Boljše, prej zavarovanje skleniti.

Zavarovanje proti škodi po toči

sprejema pod ugodnimi pogoji in po nizkih stavih

generalni zastop c. kr. priv. avstr. zavarov. družbe „DUNAV“

v Ljubljani, Selenburgova ulica 3.

Zglasite se pravočasno!

Pojasnili poštnine prosto.

Pošteni posredovalci se sprejmejo.

Poštne hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

registr. zadruga z neomej. zavezo
v LJUBLJANI

v lastnem zadružnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/4 %

(2)

Brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s kmetijskim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog 23,000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1,000.000 kron.

Družbene vesti.

* **Modra galica** je sedaj vsa razdeljena in so naročitve bile vse po vrsti v primernih obrokih izvršene tako, da je tudi letos zopet vsak vinogradnik na Kranjskem imel vselej za vsako škropljenje zadosti modre galice po K 3'70 za *kg* pri rokah. Družba z zadoščenjem ugotavlja, da se je obširna akcija vzlic vsem težkočam pri dobavljanju (pomanjkanju materiala, železniških voz, delavnih moči, vreč in sodov) tudi letos v lepem redu izvršila. Družba si radi tega zase sicer ne prisvaja nobenih posebnih zaslug, pač pa na tem mestu izreka vsem marljivim razdeljevalnicam in zaupnikom po deželi toplo zahvalo za obilni trud, ki so ga imeli s prevzetjem nadrobne razpečave modre galice. Računi glede povračila tozadevnih stroškov se bodo sklenili z 10. junijem t. l., vsled česar naj se družbi pravočasno predložijo železniški vozni listi in potrdila voznikov za prevažanje itd., ker se na poznejše vloge ne bo mogoče ozirati.

* **Sodi od galice.** Razpošiljanje galice je bilo letos tudi vsled tega čisto skoro onemogočeno, ker je tvornicam sodov zmanjkalo. Že lani se je c. kr. poljedelsko ministrstvo zato s tvornicam dogovorilo, da le-te vzamejo prazne sode za ceno po 7 K 50 za vsak sod v dobrem stanju franko Liesing pri Dunaju nazaj. Pozivljamo torej prejemnike galice naj čimprej odpošljejo kolikor mogoče dosti dobrih sodov franko nazaj na naslov Wagenmann, Seybel & Co. A. G. chem. Fabriken, Liesing, (postaja Liesing pri Dunaju) in naj tvornicam sode kar naravnost računijo. Seveda velja cena le za sode, ki so vsebovali po 250 *kg* galice, manjši so primerno ceneji.

* **C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:**

Kajnit, vsebujoč 12⁴⁰/₁₀₀ do 15⁴⁰/₁₀₀ kalija, bo družbi te dni došel. Opozarjamo pa kmetovalce ponovno, da to gnojilo ni primerno za gnojenje ajdi, temveč le za travnike ali pašnike ter njive, posebno če se jih je morda že preje pognojilo z fosforovimi in dušičnatimi gnojili. Naročitve se sprejmejo neobvezno do 20. julija t. l. Pripočarčamo udom posebno, da si priskrbijo kajnit že sedaj zo jesensko kalijevo gnojenje.

Seme lucerne detelje ogrske provenience, jamčeno brezpredenično in skrbno čiščeno po K 16.— *kg*.

Seme domače ali črne detelje, istotako čiščeno s strojem »Cuscuta« jamčeno brezpredenično in največje kaljivosti pri odjemu 50 ali 100 *kg* in več po K 10.—, pri manjšem odjemu po K 12.— *kg*.

Seme hmelske lucerne (Medicago lupulina) dveletna rumena detelja stane pri družbi 5 kron *kg*. To brezpredenično seme uspeva tudi v slabih, apnenih ali lahkih zemljah in je posebno priporočljivo za primes k travnim semenskim zmesem.

Travna semena: Mačji rep K 6.—
Angleška ljulika „ 6.—
Francoska pahovka „ 10.—
Travna mešanica „ 8.—

Vreče za semena trave in detelje morajo udje naročniki po možnosti družbi obenem z naročitvijo dostaviti. Le koder to nikakor ni mogoče priskrbi družba udom sama primerne močne vreče. Te vreče so pa sedaj jako drage in jih mora družba po nastopnih cenah računati, ne da bi jih za te cene potem nazaj jemala:

pri pošiljativah do 10 *kg* stane vreča K 3.—
" " 15 " " K 4.—
" " 20 " " K 5.—
" " 25 " " K 6.—

Večje vreče stanejo vselej primerno več.

Kalijev hipermanganat po 8 K *kg*.

Natrijev bisulfat po K 1'40 *kg*.

Natrijev tiosulfat (salojidin) po K 1'60 *kg*.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galicnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Galun po K 2'40.— sto *kg*. Polovico modre galice si vinogradniki lahko prihranijo, če k galiči za napravo škropivne zmesi vzamejo galun ali žveplenokislo glino. Kolikor dodaja teh snovi, toliko manj drage galice jim je treba, dokazano pa je, da se lahko brez škode za učinkovitost škropiva porabi do polovice galuna ali gline k ostali polovici modre galice. Apna pa je toliko vzeti, kakor navadno. Škropiva, ki je tako prirejeno, tudi dež ne odpere tako hitro iz listja, vsled česar družba vsem vinogradnikom nakup galuna in gline poleg galice vselej prav toplo priporoči.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane *kg* za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 *gr* po K 12.— *kg*.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane *kg* 7 K.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro odstrani.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29.—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA

je dala naslednja

10

„GOSPODARSKA NAVODILA“

posebej ponatisniti iz »Kmetovalca« in jih oddaja komad

po 20 vin.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Rak na sadnem drevju.
3. Gnojenje vinogradov.
4. Kako se iz gnilega grozdja napraviti dobro in stanovitno vino.
5. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
6. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
7. Kako se pripravljati dober vinski kis.
8. Vzroki neplodnosti pri govedi.
9. Kako se pravilno ravna z vinsko posodo.
10. Krmiljenje z oljnimi tropinami.
11. Čiščenje in precejanje vina.
12. Bradavice pri domačih živalih.
13. Kitali črvice.
14. Zeleno ali suho cepljenje trt.
15. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
16. Kaj je popok in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
17. Zavrejška.
18. Trtna plesnoba.
19. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
20. Kislost (kislota) in razkisanje vina.
21. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
22. Mazanje trt z zeleno galico.
23. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prašičev.
24. Krležavost ali okrnjenost trt.
25. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
26. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
27. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
28. Kožni izpuščaji pri prašičih.
29. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
30. Sredstva proti trtni plesnobi.
31. Kteri način zelenega cepjenja trt je najbolj priporočljiv.
32. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
33. Konserviranje sadja brez sladkorja.
34. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
35. Snetjavost pri žitu.
36. Kako se jajca ohranijo.
37. Natrijev bisulfat kot nadomestno sredstvo za žveplo.
38. Kako se obnavljajo in popravljajo meje?
39. Kdo se naj še zgleda za državni preživljenski (vzdrževalni) prispevek?
40. Presojanje krmil po škrobnih vrednotah.
41. Garje pri konjih.
42. Apneni dušik, najboljše sedanje dušičnato gnojilo.

Vabilo

na

redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Zagorju
pri Št. Petru

ki se vrši
v nedeljo dne 14. julija 1918
točno ob 4. uri popoldne
v šolskih prostorih v Zagorju.

Vspored:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje letnih računov za l. 1917.
3. Nadomestna volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

V Zagorju, dne 26. junija 1918.

Nadzorstvo.

Kmetovalci!

Ne samo stanovska temveč tudi naša narodna dolžnost nas veže, da se strnemo vsi v Kmetijski družbi. Le v kmetijstvu je bodočnost našega naroda. Po vojni nas čakajo ogromne naloge, ki jim bomo kos le s pomočjo stanovske organizacije — sicer utonemo. —

J. Komatič,
prodajalec strojev
Ljubljana,
Gradišče štev. 11
priporoča dobro znano
tovarno

WELSIA

ki izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti in po-
rabne obremen za ku-
hanje žganja.
Priporočam tudi
!! decimalne tehtnice !!
od 50 do 300 kg (50)
žitočistilnike
(pakelne)
na 6, 8, 9 in 12 mrež.
Cene po dogovoru.

I Samo!

za
eno krono
pošilja

C. kr. kmet. družba
:: kranjska ::
ilustrirano knjižico

„Izrejevanje

„matic“

ki je neobhodno po-
trebna vsakemu če-
belarju.

Proda se

iz proste roke

15 do 20

parcel

njiv, travnikov
in nekaj malega
za drvarijo.

Ivan Renko,
Brce št. 7,
p. Trnovo pri
Ilirski Bistrici.
(49)

(6) C. kr. KMETIJSKA DRUŽBA KRAJSKA

je izdala in prodaja naslednje
knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	—30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—20
6. M. Kostanjevec: O užitini od vina in mesa	1-50
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških ključev	—30
10. B. Skalický: Kmetijske raz- mere na Češkem	—70
11. Gustav Pirc: Poglavlje o govedoreji na Kranjskem	—30
12. Pridelovanje in razpeča- vanje namiznega grozda ter zgoja trt na špalirju. (B. Skalický)	—50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešan. (Weinzierl-Turk)	1—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa	1-50
15. Steuert-Jamnik: Soseba Razumnika konjereja	1—
48 raznih gospodarskih navodil po 20 yin. komad.	

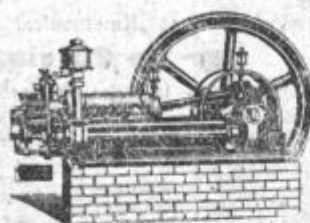
Verige za živino,
kotle-brzoparilnike,
štedilnike
za vzdati, (55)

okovje za okna in vrata,
orodje za zidarje,
kovače, ključarje
in mizarje, žico,
pocinkano mrežo
za ograjo, samo-
kolnice, železne
ročne blagajne,
kuhinjske tehtnice
in drugo železnino
dobavi trdka

A. Sušnik,
Ljubljana,
Zaloška cesta.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

**Velika zaloga vsakovrst-
nih poljedeljskih strojev**
iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSIA“.

Žveplo

za (48)

**žveplanje
sodov**

1 zavoje (20 kosov)
stane K 7, razpo-
šilja na vse strani

A. F. Krepek,

— Maribor, —
— Bismarkstrasse 19.

Kmetovalci! Denarni zavodil!
Gozdarske in gospodarske zadruge!
Berite! Lesčržel! Berite!

A. Šivic: (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rasto-
šega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesane-
ga in razžaganega lesa. Pridelane so vse za tako ra-
čunanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi
popis in potrebne tabele za pravilno določanje
oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali raz-
žagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel
izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridelane ta-
bele za določanje prostornine v ogledarskih kopah
in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih me-
trih kakor tudi popis in potrebne tabele za pri-
merjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere
s staro mero. Cena knjigi proti predplačilu
za ude C. kr. kmet. družbe K K 1-50.

**Kislo
vodo**

in (35)

vino

razpošilja

A. OSET,
p. Guštanj
(Koroško).

Upravništvo
„Kmetovalca“
sprejema

primerne inserate

po cenah,
ki so razvidne na
poglavju.

Objavljenje bo imelo
vedno zadovoljiv u-
speh, kajti »Kmeto-
valec«, izhaja (dva-
krat mesečno) v 17-
tisoč izvodih ter je
razširjen po vseh
slovenskih deželah.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov
bombaž in prašek — Eponit —
Francosko želatino — Lipovo oglje
Marmornat prašek — Modro ga-
lico — Natrijev bisulfit — Ribji
mehur — Špansko zemljo — Tanin
Žveplo v prahu — Limonovo kis-
lino — Vinsko kislino — Sodo
bicarbono — Strupa proste barve
itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☺